

Av. Mustafa AVCI

Ankara Barosu Avukatı

Sendikanın Üye Sayısındaki Azalma Nedeniyle Uygulanmakta Olan Grevin Yargı Kararıyla Durdurulması

**T.C. YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ**

Esas No : 2009/33838
Karar No : 2009/27396
Tarihi : 15.09.2009

DAVA

Davacı, yetki belgesindeki sendika üyesi işçi sayısının Kanunun belirlediği dörtte üç oranından fazla azalması sebebiyle grevin sona erdirilmesine, sendikanın aldığı yetki belgesinin geçersizliğine karar verilmesini istemiştir. Yerel mahkeme, isteği hüküm altına almıştır. Hüküm süresi içinde davalı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi ... tarafından düzenlenen rapor dinlendikten sonra dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü.

KARAR

Dava, 2822 sayılı Yasanın 51. maddesinin son fıkrası uyarınca grevin sona erdirilmesi istemine ilişkindir.

Davacı A.Ş., ... tarihinde gerçekleştirilen ihaleyle grev uygulamasına konu işyerleri de dahil şirketin iktisadi bütünlüğünün Tasarruf Mevduat Sigorta Fonu'ndan ihale sonucu küllen devir alındığını ve yeniden yapılandırıldığını, işletme kapsamında ... işyerleri ile diğer işyerlerinin birleştirilerek yeni bir işletme oluşturulduğunu, bu işletmeye dahil ... adreslerinde kurulu işyerleri ile ilgili olarak davalı sendikanın ... A.Ş. ile toplu iş sözleşmesi görüşmeleri yürüttüğünü, görüşmelerin uyuşmazlıkla sonuçlanması üzerine davalı sendika tarafından grev kararı alınıp 13.2.2009 tarihinde uygulanmaya başlandığını, bu süreçte davalı sendika üyesi işçilerin dörtte üçünden fazlasının üyelikten istifasını, greve katılan işçilerin de ... ve bağlı

işyerlerinde çalışan işçiler değil, ... işçileri olduğunu, grev uygulanan işyerlerinde çalışan işçilerin hiçbirinin greve iştirak etmediğini belirterek grevin ihtiyati tedbir kararı ile durdurulmasına, 2822 sayılı Kanunun 51/4 maddesi uyarınca grevin sona erdirilmesine, sendikanın aldığı yetki belgesinin geçersizliğine karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı sendika, grev kararının işletmeye dâhil tüm işyerleri için alınıp uygulamaya konulduğunu, grevin uygulanmaya konulduğu tarihten sonra sendika üyeliğinden istifa eden işçi bulunmadığını, grevin uygulanmaya başladığı tarih esas alınarak üye sayısının dörtte üçünün azalıp azalmadığının tespitinin gerektiğini savunarak davanın reddine karar verilmesini istemiştir.

Mahkemece grevin uygulandığı tarihte işyerindeki sendika üyesi işçilerin dörtte üçünün sendika üyeliğinden ayrılmış olduğundan grevin sona erdirilmesine, kararın kesinleşmesine kadar grevin durdurulmasına ve 2822 Sayılı Yasa'nın 51/son maddesi gereğince karar özetinin ilanına karar verilmiştir.

Davalı sendika, 10.5.2007 başvuru tarihi itibarıyla işletmeye dâhil işyerlerinde çalışan 96 üyelerinin bulunduğunu, bu sayının dörtte üçünün 72 olduğunu, üyelikten istifa eden 6 işçinin grev kararı alınmadan tekrar sendikaya üye olduğunu, grevin uygulanmaya başladığı tarihte 68 işçinin üyelikten ayrıldığını, bu sayının başvuru tarihindeki üye sayısının dörtte üçünden az olduğunu, kaldı ki, grevin uygulanmaya başladığı tarihten sonra grev uygulanan işyerlerinde çalışıp sendika üyesi olan ve halen üyelikleri devam eden işçilerin bulunduğunu ve bu üyeliklerinde üye sayısında nazara alınması gerektiğini belirterek kararı temyiz etmiştir.

2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu'nun 51. maddesinin son fıkrasında "Grevi uygulayan sendikanın, bu grevin uygulandığı işyerindeki üyesi işçilerin dörtte üçünün sendika üyeliğinden ayrıldıklarının tespiti halinde, ilgililerden biri

grevin sona erdirilmesi için 15. maddeye göre yetkili mahkemeye başvurabilir" şeklinde düzenleme bulunmaktadır. Bununla grevin etkisiz kaldığı kabul edilen durumlarda mahkeme kararı ile sona erdirilmesi amaçlanmaktadır. Bunun için işçi sendikası tarafından yetki belgesinde belirtilen işyeri veya işletmeye dâhil işyerlerinde usulüne uygun olarak uygulamaya konulan grevin sona erdirilmesinin istenebilmesi için grevin uygulanmaya başlamış olması, işyerinde veya işletmeye dâhil işyerlerinde çalışan işçilerin, işveren sendikasının veya sendika üyesi olmayan işverenin veya işyerinde çalışan bir işçinin grevin sona erdirilmesi için mahkemeye başvurması ve mahkemece sendikanın üye sayısının dörtte üçünün üyeliklerinin istifa, işkolu değiştirmesi, emeklilik, ölüm gibi sebeplerle sona ermesi gerekir. En önemlisi grevin ilan tarihinde işletmede çalışan sendika üyesi işçilerin dörtte üçünün üyelikten ayrılması durumunda uygulanmakta olan grevin etkisiz kalıp kalmadığının araştırılması, etkisiz kaldığı sonucuna varılır ise uygulanmakta olan grevin sona erdirilmesine karar verilmelidir.

Somut olayda davalı sendika tarafından işletme toplu iş sözleşmesi için verilen yetki belgesinde işletmeye dâhil olduğu belirtilen İstanbul ve Ankara adresindeki işyerleri için 05.12.2008 tarihinde grev kararı alındığı, grev kararının aynı gün işyerlerinde ilan edildiği, 16.12.2008 tarihinde de işletmeye dâhil anılan işyerlerinde grevin 13.2.2009 tarihinde uygulanmasına karar verildiği ve uygulanmaya başladığı dosya kapsamında anlaşılmaktadır. Bu durumda öncelikle grevin işletmeye dâhil işyerlerinde ilan edildiği tarihte davalı sendikanın işletmede çalışan üye sayısının tespiti edilip bu tarihten grevin sona erdirilmesinin talep edildiği 18.2.2009 dava tarihine kadar üyelerin dörtte üçünün üyelikten ayrılıp ayrılmadığının saptanması, daha sonra üye sayısındaki bu azalmanın işletmede uygulanmakta olan grevi etkisiz hale getirip getirmediğinin araştırılması gerekir. Eğer üye

sayısının dörtte üçünün üyelikten ayrılması grevi etkisiz kılmakta ise uygulanmakta olan grevin sona erdirilmesine aksi durumda davanın reddine karar verilmelidir.

Eksik inceleme ve araştırma ile yazılı şekilde hüküm kurulması hatalı olup kararın bozulması gerekmiştir.

SONUÇ

Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 15.09.2009 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Kararın İncelenmesi

Ekonomik kriz ve buna bağlı olarak istihdamda ortaya çıkan daralma ve yaygın işsizlik sonucu ülkemizde son yıllarda çalışma ilişkilerinde grev uygulamaları bakımından kayda değer bir azalma görülmektedir. Özel sektörde işyerlerinde yeni haklar elde etmek bir yana mevcut durumu olabildiğince koruyabilmek adına greve başvurmaksızın daha çok barışçı yöntemlerle toplu sözleşmeye ulaşmaya çalışıldığı gözlemlenmektedir¹.

Anılan ekonomik tablonun hukuki yansımalarını toplu iş hukukuna ilişkin yargı kararlarında da görmek mümkün olup, çoğunluk tespiti, yetki itirazı, grev ve lokavt konularına ait kararlarda gözle görülür bir azalma, buna karşılık ücrette indirim, çalışma koşullarında aleyhe değişiklik, toplu iş sözleşmesine konu haklarda genellikle çalışanlar aleyhine değişiklik öngören protokollerin uygulanmasından kaynaklanan uyuşmazlıklarda artış görülmektedir.

İncelememize konu Yargıtay bozma kararında, grevin yargı kararıyla durdurulmasına imkan veren 2822 sayılı TSGLK m.51/4'ün uygulamasına yön verecek kriterler ortaya konulmuş ve değerlendirmeler yapılmıştır.

Somut uyuşmazlıkta taraf işçi sendikasının yasal prosedüre uygun olarak aldığı işyeri/işletme yetki belgesine istinaden muhatap işverenin toplu iş sözleşmesi görüşmelerine çağrıldığı, yasal süresi içinde olumlu bir sonuç alınamaması üzerine 05.12.2008 tarihinde grev kararı alındığı, grev kararının aynı gün işyerlerinde ilan edildiği, 16.12.2008 tarihinde alınan karar doğrultusunda 13.02.2009 tari-

hinde grevin uygulanmasına başlandığı anlaşılmaktadır.

Söz konusu grev uygulamasından sonra davalı işveren 18.02.2009 tarihinde TSGLK m.51/4'e dayalı olarak anılan süreçte davalı sendika üyelerinin 3/4'ünden fazlasının üyelikten istifa ettiğini ileri sürerek grevin ihtiyati tedbir yoluyla durdurulması, sona erdirilmesi ve sendikanın aldığı yetki belgesinin geçersizliğine karar verilmesini talep etmiş, davalı sendika ise grevin uygulamaya konulduğu tarihten sonra sendika üyeliğinden istifa eden işçi olmadığını, 3/4'ün tespiti bakımından grevin uygulanmaya başlandığı tarihin esas alınması gerektiğini savunmuştur.

Mahkemece grevin uygulamaya başladığı tarihteki sendika üyelerinden 3/4'ünün sendika üyeliğinden ayrılmış olduklarından bahisle grevin sona erdirilmesine, kararın kesinleşmesine kadar grevin durdurulmasına ve karar özetinin ilanına karar verilmiştir.

Davalı sendika söz konusu hükmü "10.05.2007 başvuru tarihi itibarıyla işletme/işyerinde bulunan üye sayılarının 96, bu sayının dörtte üçünün 72 olduğunu, üyelikten istifa eden 6 işçinin grev kararı alınmadan tekrar sendikaya üye olduğunu, grevin uygulanmaya başlandığı tarihte 68 işçinin üyelikten ayrıldığını, bu sayının -başvuru tarihindeki üye sayısının- dörtte üçünden az olduğunu, kaldı ki, grevin uygulanmaya başlandığı tarihten sonra grev uygulanan işyerlerinde çalışıp sendika üyesi olan ve halen üyelikleri devam eden işçilerin bulunduğunu ve bu üyeliklerin de üye sayısında nazara alınması" gerektiğini ileri sürerek temyiz etmiş, Yargıtay 9. Hukuk Dairesi yukarıda işaret edilen gerekçelerle kararı oybir-

Grevin yargı kararıyla sona erdirilmesinde -kaydi üyelik yerine- greve fiili katılım/grevin etkinliğini gözetecek bir yasal düzenleme daha uygun olacaktır.

liğiyle bozmuştur.

Yargıtay kararında yer verilen hususların değerlendirilmesine geçmeden önce uygulanmakta olan grevin yargı kararıyla sona erdirilmesine imkan veren TSGLK m. 51/4'deki .. Grevi uygulayan sendikanın, bu grevin uygulandığı işyerindeki üyesi işçilerin dörtte üçünün sendika üyeliğinden ayrıldıklarının tespiti halinde, ilgililerden biri grevin sona erdirilmesi için 15 inci maddeye göre yetkili mahkemeye başvurabilir. Mahkemece belirlenecek tarihte grevin sona ereceği birinci fıkradaki usul uyarınca ilan edilir." hükmüne göz atmak gerekecektir. Anılan hükmün gerekçesinde ise... grevin etkisiz kaldığı varsayılan durumlarda hakimin müdahalesinin sağlandığı belirtilmiştir.

Yargıtay kararında yasal düzenlemedeki hususlara işaretli isabetli olarak; grevin yasal prosedüre uygun olarak alınmış ve uygulanmaya başlanmış olması gereğine işaret ettikten sonra, böyle bir talep için mahkemeye başvurabilecek "ilgililer" ve "işyerindeki üyesi işçilerin dörtte üçünün sendika üyeliğinden ayrılmaları" tabirinin kapsamı ve bundan ne anlaşılması gerekeceğine ilişkin isabetli açıklamalar yapılmış, madde hükmünün uygulanabilmesi için sendika üyelerinden 3/4'ünün üyelikten ayrılması yanında uygulanmakta olan grevin etkisiz kalıp kalmadığının araştırılması ancak, etkisiz kaldığı sonucuna varılması halinde talebin kabul edilerek uygulanmakta olan grevin durdurulabileceği... yönünde bir sonuca varılmıştır ki, maddede yer almayan son kıstas tartışmalara yol açabilecek niteliktedir.

Kararda üye sayısındaki azalmanın tespiti bakımından, konuya ilişkin farklı görüşlerden grev kararının işyeri /işletmeye dâhil işyerlerinde ilan edildiği (TSGLK m. 28) tarihteki sendika üye sayısının esas alınması gerektiği yönündeki önceki görüşün korunduğu görülmektedir².

Bu görüşü benimseyenlere göre maddede bu konuda bir açıklık olmaması karşısında, benzer bir kurum olan grev oylamasına ilişkin düzenlemedeki tarihin esas alınarak, grev kararının ilan edildiği tarihteki toplam üye sayısının ve bu tarihten sonraki üyelikten ayrılmaların dikkate alınması gerekmektedir³.

Diğer bir görüşe göre ise, greve fiilen başlandığı tarih esas alınmalıdır⁴; zira üye tam sayısının tespitinde "grevin fiilen başladığı tarih" in, 3/4'lük ayrılma oranının belirlenmesinde de bu oranı oluşturduğu söylenen ileriki bir tarihin baz alınması, mevcut hüküm çerçevesinde doğru olacaktır⁵.

Bir başka görüşe göre ise yetki tespiti yapılırken zaten saptanmış bulunan başvuru tarihindeki üye sayısının esas alınması gerekmektedir⁶.

Her üç görüşün de haklı noktaları bulunmakla birlikte tarafımızca, düzenlemenin grevin uygulanma aşamasına ilişkin olması nedeniyle grevin uygulanmaya başlandığı tarihteki üye sayısının dikkate alınmasının daha isabetli olabileceği değerlendirilmektedir.

Bizim de katıldığımız, Yargıtay uygulaması ve öğretide genellikle benimsenen görüşe göre "sendika üyeliğinden ayrılma" ibaresi çekilme ile sınırlı olmayıp, sendika üyeliğini sona erdiren bütün halleri kapsamaktadır⁷. Genel ilke gereği, talebin mahkemeye iletildiği dava tarihi itibarıyla değerlendirme yapılacak, bu tarih itibarıyla taraf sendikanın üye kaybının yasa da belirtilen sayıya ulaşmış olmadığı belirlenecektir.

Yukarıda ortaya konulan hukuki durum ve açıklamalardan sonra eksik araştırmaya yönelik bozma kararındaki ".. madde hükmünün uygulanabilmesi için sendika üyelerinden 3/4'ünün üyelikten ayrılması yanında uygulanmakta olan grevin etkisiz kalıp kalmadığının araştırılması" şeklindeki değerlendirmenin isabetli olup olmadığının üzerinde durmak gerekecektir. Varılan sonucun amaca daha uygun olduğunda şüphe yoksa da mevcut yasal düzenleme açısından tartışmaya açık olduğu ortadadır. Madde gerekçesinde, 'grevin etkisiz kaldığı varsayılan durumlarda hakimin müdahalesinin sağlandığı..' belirtilmiş olmakla, kanun koyucunun

Bozma kararındaki bazı noktalar yasal düzenleme karşısında tartışmalara açık bulunmaktadır.

sendika üye sayısındaki 3/4 üye kaybının grevi etkisiz kılacağı gibi bir öngöründen hareket etmiş olduğu görülmektedir. Dolayısıyla 3/4'lük üye kaybı yanında ayrıca grevin etkisiz hale gelmiş olmasını aramak, yasa metnini aşar bir değerlendirme olacaktır. Mahkeme, yeter sayıda üyenin ayrılmasına rağmen bu durumla yetinmeyip grevin gerçekten etkisini yitirip yitirmediğinin de araştırılması gerektiğini istemekte ise de mevcut yasal düzenlemeden böyle bir koşul çıkartmak zor olmakla birlikte işin özüne de uygun olacaktır⁸.

Gerçekten; sendika üyesi olmayanların veya sendikadan ayrılanların greve katılması mümkün bulunduğu gibi sendika üyelerinin dahi greve katılmaması yasal mevzuata uygun ve teorik olarak mümkündür. Dolayısıyla grevin bu çerçevede yargı kararıyla ortadan kaldırılması -grevin etkin uygulanması konusunda çok da anlam ifade etmeyen-kaydı üyelik durumuyla değil- greve fiili katılım durumuyla ilişkilendirilerek düzenleme yapılmalıdır.

Elbette TSGLK m. 51/4'ün düzenlenme amacı, grevin etkinliğinin yitirildiği durumlarda, grevin gereksiz yere devam etmesinin önlenmesidir. Sendika üye sayısının azalmasıyla grevin etkisiz hale gelmesi arasında doğrudan bir bağlantı kurulabilmesi, ancak greve katılan işçi sayısı ile ilgili bir düzenlemenin bulunması halinde mümkün olabilecektir⁹. Sendika üyelerinin dörtte üçünün, üyelikten ayrılması her durumda grevin etkinliğinin azaldığı anlamını taşımayacaktır¹⁰. Sendika üyelerinin dörtte üçü, sendikadan ayrılmamış, fakat işyerinde çalışıyor ve üretimi devam ettiriyor olabileceği gibi tamamının grevden vazgeçip çalışmaya başlaması da mümkündür¹¹. Şu halde söz konusu hükmün amacına uygun biçimde düzenlemesi gerekmekte olup yapılması gereken; kanun koyucu tarafından düzenlemeye uygun bir muhteva kazandırılması ve bunu yaparken de 3/4 üye ayrılma oranını yerine grevin etkinliğini

yitirdiği olgusunun ölçüt olarak kabul edilmesi gerekmektedir¹².

Yargıtay kararında temas edilmemiş olmakla birlikte m. 51/4'e dayalı olarak uygulanan grevin yargı kararıyla sona erdirildiği durumlarda sendikanın toplu iş sözleşmesi yetkisinin sona ereceğini ve yetki belgesinin anlamını yitireceğini kabul etmek gerekecektir¹³.

Sonuç

İncelemeye konu Yargıtay bozma kararında TSGLK m. 51/4 düzenlemesinin uygulanmasına ışık tutabilecek noktalara işaret edilmiş ve ancak daha uygun bir sonuca ulaşılmışsa da mevcut hüküm karşısında tartışmalara açık olacağı da göz ardı edilmemelidir.

DİPNOTLAR

- 1 Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı verilerine göre 2000 yılında toplam 233 işyerinde grev uygulamasına geçilmişken, 2008 yılında grev uygulamasına konu işyeri/işletme sayısı 38'e gerilemiştir.
- 2 9. HD. 13.04.1995 T, 12858/13584; aynı yönde NARMANLIOĞLU, Ünal, Toplu İş İlişkileri, İzmir 2001, s. 652; İNCE, Ergun, Grevin Sona Ermesinde Özel Bir Durum, İş Hukuku Dergisi, Ekim-Aralık 1992, s. 573.
- 3 KABAKÇI, Mahmut Grev ve Lokavt, İstanbul 2004, s. 230.
- 4 BERKSUN- EŞMELİOĞLU, Abdullah, İbrahim, TSGLK Şerhi, Ankara 1989, s. 704.
- 5 AKYİĞİT, Ercan Sendikanın Üye Kaybı Nedeniyle Grevin Sona Erdirilmesi, Prof. Dr. Metin KUTAL'a Armağan, Ankara 1998, s. 26.
- 6 SUR, Melda, İş Hukuku Toplu İlişkiler, Ankara 2009, s. 440; EKMEKÇİ, Ömer, Yasal Grevin Üye Kaybı Nedeniyle Mahkemece Sona Erdirilmesinin Koşulları ve Bunun Yetki Belgesine Etkisi, Legal Yargı Kararları ve İncelemeleri Dergisi, 2/2006, s. 239.
- 7 Karşı görüş, AKYİĞİT, s. 21; EKMEKÇİ, s. 238.
- 8 AKYİĞİT, s. 26.
- 9 EKMEKÇİ, s. 236 vd.
- 10 İNCE, s. 574.
- 11 İNCE, s. 575.
- 12 AKYİĞİT, s. 26
- 13 EKMEKÇİ, s. 241 vd.